

Dagboek van een getuige
Vanuit België
(Roberto J. PAYRO voor *La Nación*)

Brussel, maandag 3 augustus (1914)

Brussel werd net enorm bedrukt wakker. Pas vandaag, 's ochtends, heeft men geleerd dat de Duitse ambassadeur, de heer von Bülow, gisteravond de Belgische regering een ultimatum overhandigd heeft, hun informerende dat Duitsland ontdekt heeft dat de Fransen zich aan het voorbereiden waren om in grote getallen op Namen neer te strijken, en dat ze het beschouwde als haar plicht om defensieve maatregelen te nemen. Daarom eist ze dat de Belgische regering vandaag, maandag, vóór zeven uur 's ochtends, laat weten of België bereid is om deze militaire operaties te faciliteren. Men kent de exacte inhoud van het bericht, noch van het antwoord van de Belgische regering nog niet, maar officieel werd verklaard dat de eis van Duitsland is afgewezen.

Heel het volk is unaniem enthousiast over het aannemen van deze houding.

Deze stap van Duitsland wordt als een schande beschouwd.

De verontwaardiging bereikt een hoogtepunt wanneer men in de kranten leest dat de Duitsers, gelijktijdig met het versturen van dit ultimatum, het Belgisch grondgebied hebben geschonden aan de grens, dicht bij Aken, en op weg om zijn om de stad Visé, dat zich aan de Maas, ten noorden van Luik bevindt, in te nemen. Luik, een belangrijke

versterkte vesting, zou zo bedreigd worden. Dit bericht wordt in officiële kringen echter ontkent, of ten minste voorbarig genoemd.

Het volk verdringt zich in de lanen, roepende : “*Leve België !*” De omgeving van de Beurs is een mierennest. Op elke hoek en op elk moment vinden er geïmproviseerde manifestaties plaats. Huizen van Duitsers worden uitgefloten, enkelen heeft men al met stenen bekogeld. Een die de Duitse vlag gehesen had, werd gedwongen deze binnen te halen en te vervangen met een Belgische. Langs alle kanten wapperen Belgische vlaggen aan de gevels van de winkels en huizen. In het Zuidstation wuift het publiek de Franse reservisten uit, terwijl men de Marseillaise zingt. In het Noordstation worden zij die de trein nemen naar Duitsland, of beter gezegd in de richting van Duitsland, daar de verbinding al dagen is verbroken, door het volk uitgefloten. Zij die zich niet snel uit de voeten maken, staan moeilijke tijden te wachten, daar dit volk, zo sereen en vredelievend, even moeilijk tot kalmte weer te brengen is als dat het te ergeren is. Het is een aanhanger van het laatste woord, en ze zal niet tot rust komen tot ze voldoening heeft gekregen of dat men over haar lijk stapt.

De Duitse correspondenten vertrekken. Men zegt – maar dat is niet waar – dat de heer von Bülow ook vertrokken is. Men bereidt de verplaatsing van de regering naar Antwerpen voor, en in de ministeries is men alle officiële documenten in dozen aan het inpakken. Er heerst een koortsachtige activiteit in de stad, maar niemand verliest het hoofd erbij.

De houding van de machtige Belgische socialistische partij verdient alle lof. Gisteravond, voordat het ultimatum bekend werd, en in het licht van de ernst van de omstandigheden, is het bestuur samengekomen onder voorzitterschap van parlementslid Louis Bertrand. Zijn eerste beslissing was om af te zien van alle demonstraties, om rellen of onfortuinlijke incidenten te voorkomen. Daarop schreef hij het volgende manifest, dat vanochtend gepubliceerd werd :

"Aan de bevolking :

"De Europese oorlog is verklaard.

"Binnen enkele dagen, misschien binnen enkele uren, zullen miljoenen mannen die alleen gevraagd hebben om in vrede te leven, zonder hun toestemming, meegesleurd worden in de gruwelijkste slachtingen ten voordele van verdragen die zij niet hebben goedgekeurd, ten dienste van een wil die hen vreemd is.

"De socialistische democratie draagt geen enkele verantwoordelijkheid voor deze ramp.

"Ze heeft nooit teruggedeinsd om de volkeren te waarschuwen, om de waanzin van de bewapening te voorkomen, om de catastrofe die de Europese gemeenschap zal doen bloeden te bezweren.

"Vandaag is het kwaad echter geschied, en wegens de noodlottigheid van de gebeurtenissen, maakt slechts één idee zich van ons meester: misschien zullen we ons binnenkort moeten inspannen om de invasie van ons grondgebied tegen te houden.

"We zullen dit met gans het hart doen, en zoveel te vuriger daar we bij verdediging tegen de militaristische

barbarij van de neutraliteit, en het bestaan zelf, van ons land we er ons bewust van zijn dat we de zaak van de democratie en de politieke vrijheid in Europa verdedigen.

"Onze kameraden die onder de wapens geroepen worden, zullen tonen hoe de socialistische arbeiders zich weten te gedragen in het aangezicht van het gevaar. Wat echter ook de omstandigheden mogen zijn in welke zij zich bevinden, we vragen hen om nooit te vergeten, te midden van al de verschrikkingen die ze zullen zien begaan, dan ze bij de Arbeidersinternationale horen. Dat ze zich – in de mate van het mogelijke bij de legitieme verdediging van het individu en het land – broederlijk en goed horen te gedragen.

“Sinds deze ochtend vormt België slechts één grote eenheid, bewogen door slechts één doel : haar onafhankelijkheid verdedigen, haar vrijheid verdedigen !”

Eer aan dit sterke en goede volk !

Roberto J. Payro

Copyright, 2014 : Nathaniel BOVIN, voor de Nederlandstalige vertaling

PAYRO ; « *Desde Bélgica. Diario de un testigo (4)* », in LA NACION ; 11/09/1914.